УДК 336.57:378.014.543
JEL Classification: I22, I23, I28

ДЕРЖАВНІ ОСВІТНІ ГРАНТИ ТА БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ ЗВО: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

НАУМЕНКО Тетяна
Український державний університет науки і технологій
https://orcid.org/0000-0003-0835-7074
e-mail: t.s.naumenko@ust.edu.ua

У статті досліджено державні освітні гранти як механізм адресного співфінансування контрактного навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) України та їхній зв'язок із бізнес-процесами ЗВО. Актуальність теми посилюється ухваленням у 2026 р. закону, що закріплює гранти як постійний інструмент фінансування за принципом «гроші ходять за студентом». Метою статті є оцінювання адміністративно-фінансових результатів першого року реалізації грантів, порівняння їхніх нормативних параметрів у 2024–2026 рр. та розвиток методичного підходу до моделювання цінової доступності навчання і можливої реакції бізнес-процесів ЗВО. Застосовано інституційний і порівняльний аналіз, описову статистику за офіційними даними МОН, стандартизовані сценарні розрахунки та специфікацію панельної економетричної моделі. Запропоновано чотирирівневий підхід, що розмежовує адміністративну реалізацію механізму, інтенсивність цінового стимулу, а також динаміку попиту та бізнес-процесів ЗВО. Інтенсивність стимулу оцінено через коефіцієнт грантового покриття і залишкову ціну навчання. Для програм із повним покриттям виявлено ціновий простір, у межах якого підвищення ціни не збільшує витрат здобувача. У 2024/25 навчальному році коефіцієнт підтвердження грантів становив 92,9 %, а зменшення другого платежу узгоджується з припиненням підтримки 2,2 % отримувачів. Для оцінювання причинного впливу гранту на вибір вступника запропоновано панельну модель із фіксованими ефектами та регресійний розривний дизайн на порогах 150 і 170 балів НМТ. Запропонований підхід є підґрунтям для подальшої оцінки причинних ефектів грантової політики, а його результати можуть використовуватися ЗВО й органами управління для моніторингу грантового покриття та стратегічного планування набору.

Ключові слова: державний освітній грант, ринок освітніх послуг, фінансова доступність вищої освіти, контрактне навчання, ціноутворення, набір здобувачів, бізнес-процеси ЗВО, панельна модель.

https://doi.org/10.31891/mdes/2026-22-32

Стаття надійшла до редакції / Received 12.09.2026
Прийнята до друку / Accepted 27.10.2026
Опубліковано / Published 12.11.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© НАУМЕНКО Тетяна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінансування здобуття вищої освіти в Україні тривалий час ґрунтувалося переважно на поєднанні державного або регіонального замовлення та оплати навчання фізичними чи юридичними особами. За такої моделі для значної частини вступників основною альтернативою бюджетному місцю була повна оплата контрактної вартості. Відповідно, вибір спеціальності та закладу міг залежати не лише від освітніх переваг, а й від наявності бюджетних місць і фінансових можливостей домогосподарства.

У 2024 р. запроваджено державний освітній грант — цільову безповоротну допомогу для повної або часткової оплати контрактного навчання [1]. У 2025 і 2026 рр. механізм було змінено: збільшено базові суми, уточнено спеціальні та регіональні коефіцієнти, а у 2026 р. підтримку поширено на вступників до магістратури на основі бакалавра й запроваджено назву «академічний грант» [2–5]. Отже, предметом аналізу є не лише перші результати програми, а й послідовна зміна сили та адресності цінового стимулу.

Актуальність проблеми посилює ухвалення у серпні 2026 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування здобуття вищої освіти та надання державної цільової підтримки її здобувачам» (законопроєкт № 10399), який закріплює державні гранти як окремий інструмент фінансування поряд із бюджетними місцями. Норми щодо академічних грантів набирають чинності через місяць після опублікування закону, а інші норми нової моделі — з 1 січня 2027 р. За даними МОН, за два роки експерименту гранти отримали понад 25 тис. студентів [6]. За таких умов від параметрів гранту дедалі більше залежатимуть обсяг і структура контрактного набору, цінова політика та портфель освітніх програм ЗВО, тобто їхні ключові бізнес-процеси.

Водночас наявність фінансової підтримки не означає автоматичної зміни поведінки вступників або управлінських рішень ЗВО. Для висновку про такий зв'язок необхідні дані, що поєднують розмір гранту, вартість навчання, характеристики конкурсної пропозиції та результати набору. Тому адміністративні результати реалізації проєкту слід відокремлювати від його

економічних наслідків для вступників і ЗВО. Таке розмежування визначає проблему дослідження і запобігає причинному тлумаченню показників, які мають лише описовий характер.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретично адресна підтримка, що спрямовується за вибором здобувача, пов'язана з ідеєю освітніх ваучерів М. Фрідмана [7]. Моделі Д. Епла і Р. Романо показують, що наслідки ваучерного фінансування залежать від структури попиту, переваг здобувачів та реакції закладів [8].

Емпіричні дослідження студентської фінансової допомоги свідчать, що її результативність потрібно оцінювати за зміною освітньої поведінки, а не лише за кількістю отримувачів або обсягом виплачених коштів. С. Дінарскі встановила позитивний зв'язок грантової допомоги з відвідуванням коледжу та показала залежність результату від дизайну програми і характеристик цільових груп [9].

Сучасні емпіричні результати уточнюють цей механізм. С. Дінарскі та співавтори показали, що завчасне повідомлення про гарантоване покриття вартості навчання і зменшення цінової невизначеності можуть змінювати вибір закладу вступниками з низькими доходами [10]. Р. Актон встановила, що нижча плата в місцевих коледжах впливає на вибір закладу й окремі результати завершення освіти; реакція може полягати як у розширенні доступу, так і в перерозподілі вступників між закладами [11].

Українські дослідження фінансування вищої освіти зосереджуються переважно на розподілі бюджетних коштів між ЗВО, фінансовій автономії та диверсифікації джерел доходів. О. Кириленко та О. Жадан простежили зміну пріоритетів у фінансуванні вищої освіти й обґрунтували доповнення формули розподілу видатків державного бюджету показниками результативності [12]. Н. Сокровольська, А. Корбутяк і В. Карча проаналізували трансформацію фінансування ЗВО в умовах війни, зокрема зростання ролі спеціального фонду, плати за навчання та грантів міжнародних партнерів [13]. Водночас державні освітні гранти як інструмент фінансування попиту в цих працях не розглядаються, а доступна статистика щодо них охоплює лише початковий етап реалізації механізму.

Для відокремлення стійких міжвузівських відмінностей від часових змін можуть застосовуватися панельні моделі з фіксованими ефектами [14]. Проте причинне оцінювання потребує деталізованих даних на рівні окремих вступників і належної стратегії ідентифікації, оскільки загальних показників виконання програми для цього недостатньо.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Наведені дослідження зосереджують увагу переважно на доступності освіти, поведінці здобувачів і конкурентних наслідках фінансування за вибором споживача. Для українського механізму недостатньо досліджено дві взаємопов'язані складові: фактичне адміністративно-фінансове виконання першого року та нормативну зміну інтенсивності підтримки у 2024–2026 рр. Окремого методичного опрацювання потребує співвідношення «фактична ціна програми — скоригований розмір гранту — залишкова ціна», а також подальша реакція попиту й управлінських рішень ЗВО.

Методологічна проблема полягає також у часовій послідовності подій: можливість урахувати очікувану підтримку може виникати до зарахування, тоді як формальне підтвердження сертифіката відбувається після нього. Отже, високий коефіцієнт підтвердження не ідентифікує вплив гранту на попередній вибір вступника. Потрібен підхід, який розділяє адміністративну реалізацію, інтенсивність цінового стимулу, реакцію попиту та реакцію бізнес-процесів, а також визначає дані й методи переходу від описових результатів до оцінювання зв'язку і причинного ефекту.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є оцінювання адміністративно-фінансових результатів першого року державних освітніх грантів, порівняння нормативних параметрів механізму у 2024–2026 рр. та розвиток методичного підходу до моделювання цінової доступності навчання і подальшої реакції попиту та бізнес-процесів ЗВО, включно зі специфікацією економетричної моделі для емпіричної оцінки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У дослідженні використано інституційний аналіз нормативного механізму, порівняння умов вступних кампаній 2024–2026 рр., описову статистику, сценарні розрахунки та економетричну

специфікацію панельної моделі. Інформаційну базу становлять постанови Кабінету Міністрів України № 822, № 861 і № 1030 [1; 2; 5], офіційні матеріали МОН і ЄДЕБО [3; 4; 6; 15–17], а також наказ УДУНТ № 134 від 20 травня 2026 р. з тарифами на бакалаврат [18]. Агреговані дані МОН використано для оцінювання результатів 2024/25 навчального року, умови 2025 і 2026 рр. — для нормативного порівняння.

Порядок реалізації експериментального проєкту затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2024 р. № 822 [1]. Участь у проєкті є добровільною для здобувачів і закладів освіти. Заклад має укласти з МОН договір про участь, а здобувач — відповідати встановленим умовам, навчатися за контрактом і підтвердити сертифікат у мобільному застосунку «Дія». Кошти виплачуються безготівково закладу освіти та зменшують зобов'язання здобувача з оплати навчання.

Право на грант першого рівня має вступник, який отримав з двох предметів НМТ не менше 150 балів (з 2025 р. — 140 балів для спеціальностей, яким надається особлива підтримка), другого рівня — не менше 170 балів [1; 2]. Фактична сума для бакалавра визначається з урахуванням коефіцієнта спеціальності 1,0, 1,3 або 1,5; для окремих прифронтових регіонів застосовується додатковий коефіцієнт. Грант першого рівня не надається за визначеним переліком спеціальностей, тому зіставлення має враховувати не лише суму, а й право на відповідний рівень. Динаміку нормативної трансформації базових сум освітніх грантів для бакалаврату протягом 2024–2026 рр. систематизовано в табл. 1.

Таблиця 1

Нормативна трансформація базових сум державних освітніх грантів для бакалаврату у 2024–2026 роках

Рік вступу	I рівень, грн	II рівень, грн	Зміна порівняно з 2024 р.
2024	15 000	25 000	Базовий рік
2025	17 000	25 000	+13,3 % за I рівнем; без зміни за II
2026	18 500	27 000	+23,3 % за I рівнем; +8,0 % за II

Джерело: систематизовано автором за [1; 2; 4; 5; 16; 19].

Для порівняння освітніх програм і років використано такі формули:

$$G_{st} = B_t \cdot c_s \tag{1}$$

$$G = \min\left(G_{st};\, P\right) \tag{2}$$

$$K_g = \frac{G}{P} \tag{3}$$

$$P_r = P - G \tag{4}$$

де P — річна ціна навчання за освітньою програмою;

B_t — базова сума гранту відповідного рівня у році t;

c_s — коефіцієнт спеціальності;

G_{st} — нормативна (скоригована) сума гранту;

G — фактична сума підтримки, яка не може перевищувати вартість навчання [1];

K_g — коефіцієнт грантового покриття ($0 < K_g \leq 1$);

P_r — залишкова ціна, яку сплачує здобувач.

Показники (1)–(4) дають змогу зіставляти програми і роки за інтенсивністю цінового стимулу, але не вимірюють реакції попиту.

Для сценарного порівняння обрано дві бакалаврські освітні програми УДУНТ із суттєво різною вартістю навчання: за спеціальностями G10 «Металургія» та C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини». Згідно з додатком до наказу УДУНТ № 134, річна ціна денної форми здобуття освіти у 2026 р. становить відповідно 24 000 та 62 200 грн [18]. Для спеціальності G10 застосовується коефіцієнт спеціальності 1,5, для C1 — 1,0.

Варто зауважити, що грант першого рівня для спеціальності C1 не передбачено (у 2024 р. — для спеціальності 051 «Економіка», починаючи з 2025 р. — для C1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»), тому для неї в усіх роках розглянуто лише грант другого рівня [1; 2; 4]. Фіксація цін і коефіцієнтів 2026 р. для всього аналізованого періоду дає змогу ізолювати чистий ефект від зміни базових сум гранту та розмежувати його з впливом фактичних коливань тарифів. Результати сценарного розрахунку показників грантового покриття (K_g) та залишкової ціни (P_r) за формулами (1)–(4) згруповано в табл. 2.

Таблиця 2

Стандартизоване грантове покриття для спеціальностей G10 і C1 УДУНТ у 2024–2026 роках (за базовими цінами 2026 р.)

Рік	Спеціальність, рівень	P, грн	G_{st}, грн	K_g	P_r, грн
2024	G10, I	24 000	22 500	0,938	1 500
2024	G10, II	24 000	37 500	1	0
2024	C1, II	62 200	25 000	0,402	37 200
2025	G10, I	24 000	25 500	1	0
2025	G10, II	24 000	37 500	1	0
2025	C1, II	62 200	25 000	0,402	37 200
2026	G10, I	24 000	27 750	1	0
2026	G10, II	24 000	40 500	1	0
2026	C1, II	62 200	27 000	0,434	35 200

Джерело: розраховано автором за [1; 2; 4; 5; 16; 18; 19].

За стандартизованих умов для G10 перший рівень 2024 р. покриває 93,8 % вартості й залишає 1 500 грн до сплати, а з 2025 р. скоригована сума першого рівня перевищує ціну, тож $K_g = 1$ і $P_r = 0$; другий рівень забезпечує повне покриття в усіх роках. Для C1 той самий грант другого рівня покриває лише 40,2 % вартості у 2024–2025 рр. і 43,4 % у 2026 р., а залишкова ціна зменшується з 37 200 до 35 200 грн. Отже, підвищення базової суми другого рівня на 8,0 % зменшило фінансове навантаження на здобувача C1 лише на 5,4 %, тоді як для G10 грант «насичений»: подальше підвищення базової суми не змінює P_r. Інтенсивність цінового стимулу визначається насамперед співвідношенням коефіцієнта спеціальності та ціни програми, а не номінальною базовою сумою. Для цінової політики ЗВО це означає, що за $K_g < 1$ саме залишкова ціна стає ключовим параметром конкурентного позиціонування програми.

Авторський підхід полягає у поєднанні чотирьох аналітичних рівнів в одній послідовності оцінювання: адміністративної реалізації, інтенсивності цінового стимулу, реакції попиту та реакції бізнес-процесів ЗВО. Його методичне значення визначається не окремими арифметичними показниками, а розмежуванням результатів, одиниць аналізу та допустимих висновків. Це усуває помилку, за якої високий рівень підтвердження грантів ототожнюється зі зміною попиту, хоча підтвердження відбувається після попереднього рішення про вступ.

Перший рівень характеризує масштаб, прийняття і збереження підтримки; другий — величину фінансового стимулу порівняно з ціною конкретної освітньої програми; третій — зміну обсягу та структури попиту; четвертий — реакцію процесів набору, ціноутворення, маркетингових комунікацій і формування портфеля програм. Відповідність показників рівням оцінювання наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Рівні оцінювання державних освітніх грантів та бізнес-процесів ЗВО

Рівень	Показники	Економічна інтерпретація
Адміністративна реалізація	Охоплення ЗВО; коефіцієнт підтвердження; частка припинення підтримки; співвідношення другого і першого платежів	Масштаб, прийняття та стабільність механізму
Інтенсивність цінового стимулу	Коефіцієнт грантового покриття K_g; залишкова ціна P_r	Відносна інтенсивність підтримки за програмами з різною ціною
Реакція попиту	Контрактні зарахування; конверсія заяв у зарахування; частка грантоотримувачів у наборі $S_{G,ist}$; перерозподіл попиту між спеціальностями	Потенційна зміна обсягу і структури попиту; потребує емпіричної перевірки
Реакція бізнес-процесів ЗВО	Індекс ціни $I_{P,ist}$; зміна кількості конкурсних пропозицій ΔN_{it}; відкриття або закриття програм; повнота і дата оприлюднення інформації про гранти на сайті ЗВО	Потенційна адаптація набору, цін, комунікацій і портфеля програм

Джерело: розроблено автором.

Для емпіричного оцінювання третього і четвертого рівнів запропоновано такі показники:

$$I_{P,ist} = \frac{P_{ist}}{P_{is,t-1}} \tag{5}$$

$$S_{G,ist} = \frac{N_{G,ist}}{N_{C,ist}} \tag{6}$$

$$\Delta N_{it} = N_{it} - N_{i,t-1} \quad (7)$$

де *i, s, t* — індекси ЗВО, спеціальності та року;

$I_{P,ist}$ — індекс ціни освітньої програми;

$N_{G,ist}$ — кількість грантоотримувачів серед зарахованих на контракт;

$N_{C,ist}$ — загальний контрактний набір;

$S_{G,ist}$ — частка грантоотримувачів у контрактному наборі;

ΔN_{it} — зміна кількості конкурсних пропозицій ЗВО (N_{it} — кількість конкурсних пропозицій у ЗВО у році t).

Поєднання індексу ціни $I_{P,ist}$ з K_g дає змогу виявити стратегічне ціноутворення закладів освіти. За умови $K_g < 1$ підвищення ціни повністю перекладається на здобувача. Натомість за $K_g = 1$ зростання ціни в межах нормативної суми гранту G_{st} фактично фінансується державою і не збільшує прямих витрат здобувача. Для другого та наступних років навчання величина цього ефекту залежить від правил визначення суми гранту для наступних років навчання [1].

Офіційні дані МОН дають змогу оцінити масштаб участі, рівень підтвердження та частку припинення грантової підтримки протягом першого навчального року. Вони не містять розподілу всіх показників за ЗВО, спеціальностями та рівнями гранту, тому наведені нижче результати характеризують програму лише на макрорівні. Основні результати реалізації державних освітніх грантів у 2024–2025 навчальному році згруповано в табл. 4.

Таблиця 4

Основні результати реалізації державних освітніх грантів у 2024–2025 навчальному році

Показник	Значення	Інтерпретація
ЗВО, що уклали договори з МОН	196	Кількість закладів-учасників; частка охоплення не розрахована через відсутність зіставного знаменника
Здобувачі, яким запропоновано грант	14 190 осіб	Потенційні отримувачі після застосування встановлених умов
Здобувачі, які підтвердили грант	13 179 осіб	Фактичне прийняття грантової пропозиції
Коефіцієнт підтвердження	92,9 %	13 179 / 14 190 × 100
Перший платіж	143,92 млн грн	50 % річного гранту, перераховано до 1 грудня 2024 р.
Другий платіж	140,77 млн грн	50 % річного гранту, перераховано до 1 квітня 2025 р.
Загальний обсяг двох платежів	284,69 млн грн	Сума перерахувань закладам освіти
Орієнтовні перерахування на одного підтвердженого отримувача	21,60 тис. грн	284,69 млн грн / 13 179; не є середнім фактичним розміром гранту
Припинення грантової підтримки	290 осіб; 2,2 %	Частка припинення серед підтверджених; не є оцінкою академічної стійкості

Джерело: розраховано автором за офіційними даними МОН [15].

Коефіцієнт підтвердження 92,9 % свідчить, що переважна більшість здобувачів, яким було сформовано грантову пропозицію, підтвердила її. Оскільки підтвердження відбувається після зарахування, цей показник характеризує прийняття вже сформованої пропозиції і не ідентифікує впливу гранту на попередній вибір ЗВО або освітньої програми.

Орієнтовний обсяг перерахувань у розрахунку на одного підтвердженого отримувача становив 21,60 тис. грн. Він розташований між базовими рівнями 15 і 25 тис. грн, що узгоджується з диференційованою конструкцією механізму, і близький до середнього розміру гранту 23 600 грн, який МОН наводить за два роки експерименту [6]. Цей показник не відображає розподілу сум за спеціальностями і не характеризує частки покриття контрактної ціни.

Підтримку було припинено для 290 здобувачів, що відповідає 2,2 % кількості підтверджених грантів. Різниця між першим і другим платежами становить 3,15 млн грн, або близько 10,9 тис. грн у розрахунку на одного здобувача з припиненою підтримкою, що приблизно дорівнює половині орієнтовного річного перерахування на одного отримувача. Отже, зменшення другого платежу загалом узгоджується з невиплатою другої частини гранту особам, яким підтримку припинено, хоча без індивідуальних даних цю відповідність не можна перевірити точно.

Для практичного застосування підходу передбачено три послідовні етапи емпіричної ідентифікації. На описовому етапі оцінюються масштаби, прийняття та збереження підтримки. На асоціативному етапі формується панель «ЗВО — спеціальність — рік» і перевіряється зв'язок між інтенсивністю грантового покриття та результативними показниками з урахуванням стійких

особливостей ЗВО і спеціальностей та спільних часових шоків. На причинному етапі, за наявності знеособлених даних ЄДЕБО на рівні вступників, застосовується регресійний розривний дизайн. Описовий етап охоплює перший і другий рівні оцінювання, асоціативний і причинний — третій і четвертий.

Подальше дослідження доцільно будувати на панельному масиві «ЗВО — спеціальність — рік», який охоплює кілька років до запровадження грантів і всі доступні повні роки їх реалізації. До масиву мають увійти кількість заяв і контрактних зарахувань, номінальна вартість навчання, базовий і фактичний розмір гранту, коефіцієнт грантового покриття, кількість бюджетних місць, ліцензований обсяг, регіон, форма власності та формат навчання. Базовими результативними показниками можуть бути кількість або темп зміни контрактних зарахувань і конверсія заяв у зарахування. Оцінювання має контролювати стійкі відмінності ЗВО і спеціальностей, спільні часові шоки та зміни правил вступу.

Базову специфікацію економетричної моделі для панелі «ЗВО — спеціальність — рік» запропоновано у вигляді:

$$\ln Y_{ist} = \alpha + \beta \cdot K_{g,ist} + \gamma' X_{ist} + \mu_i + \theta_s + \lambda_t + \varepsilon_{ist} \quad (8)$$

де Y_{ist} — кількість контрактних зарахувань (або конверсія заяв у зарахування) у i-му ЗВО за спеціальністю s у році t;

X_{ist} — вектор контрольних змінних (кількість бюджетних місць, ліцензований обсяг, регіональний коефіцієнт, форма власності);

μ_i, θ_s, λ_t — фіксовані ефекти ЗВО, спеціальності та року;

ε_{ist} — випадкова похибка.

Коефіцієнт β характеризує умовний зв'язок між грантовим покриттям і набором. Оскільки K_g залежить від ціни, яку встановлює сам ЗВО, він є потенційно ендогенним. Для зменшення зміщення доцільно інструментувати K_g регуляторним показником G_{st} / $P_{is,t-1}$, який визначається встановленими урядом базовою сумою і коефіцієнтом спеціальності та ціною попереднього року, тобто не залежить від поточних цінових рішень закладу [14]. Додатковим джерелом екзогенної варіації є зміни між роками переліку спеціальностей, для яких доступний грант першого рівня, та коефіцієнтів, що дає змогу застосувати підхід «різниця різниць».

Регресійний розривний дизайн доцільно будувати на порогах 150 і 170 балів НМТ, які визначають право на грант першого і другого рівнів; змінною призначення є другий за величиною бал із предметів НМТ вступника. Коректність дизайну потребує перевірки відсутності маніпулювання балами поблизу порогу та інших правил вступу, що змінюються в тих самих точках. Якщо вибірка охоплює лише зарахованих контрактників, такий дизайн оцінюватиме наслідки підтримки серед зарахованих, а не вплив гранту на первинний вибір ЗВО.

Запропонована аналітична панель дає змогу зіставляти грантове покриття з динамікою контрактного набору, ціни та освітньої пропозиції. Для оцінювання маркетингової реакції потрібен окремий контент-аналіз сайтів і сторінок вступної кампанії, а для встановлення змін внутрішніх процедур — аналіз регламентів, експертне опитування або експертні консультації з працівниками приймальних комісій, планово-фінансових, навчальних та інформаційних підрозділів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Державний освітній грант доповнив державне замовлення адресним механізмом співфінансування контрактного навчання, а ухвалення у 2026 р. закону про нову модель фінансування вищої освіти закріплює гранти як постійний інструмент державної підтримки. У 2024–2026 рр. базова сума гранту першого рівня для бакалаврату зросла з 15 000 до 18 500 грн (на 23,3 %), другого — з 25 000 до 27 000 грн (на 8,0 %). Проте економічний результат визначається не номінальною сумою, а грантовим покриттям K_g і залишковою ціною P_r: за правилами 2026 р. грант другого рівня повністю покриває вартість навчання за G10 і лише 43,4 % — за C1, залишаючи до сплати 35 200 грн.

У 2024/25 навчальному році до проєкту долучилися 196 ЗВО. Механізм засвідчив високий рівень прийняття (коефіцієнт підтвердження 92,9 %) і низьку частку припинення підтримки (2,2 %), а зменшення другого платежу узгоджується з невиплатою другої частини гранту особам, яким підтримку припинено.

Запропонований чотирирівневий підхід розмежовує адміністративну реалізацію, інтенсивність цінового стимулу, реакцію попиту та реакцію бізнес-процесів ЗВО, оцінює їх

показниками (1)–(7) і визначає панельну модель (8) та регресійний розривний дизайн на порогах 150 і 170 балів НМТ для причинної оцінки. Практичне значення підходу полягає в тому, що ЗВО отримують інструмент моніторингу грантового покриття власних програм і цінового простору, а органи управління — основу для оцінювання ефективності грантової політики. Перспективою подальших досліджень є формування панелі даних «ЗВО — спеціальність — рік» і емпірична оцінка моделі (8), зокрема після запровадження нової моделі фінансування з 2027 р.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кабінет Міністрів України. (2024). *Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти* (Постанова № 822; у редакції Постанови № 1059 від 13 вересня 2024 р.). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2024-%D0%BF

2. Кабінет Міністрів України. (2025). *Про внесення змін до Порядку реалізації експериментального проєкту щодо надання державних грантів на здобуття вищої освіти* (Постанова № 861). URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/861-2025-%D0%BF

3. Міністерство освіти і науки України. (2025, 16 липня). *Затверджено нові розміри освітніх грантів та додаткові регіональні коефіцієнти для вступників-2025*. https://mon.gov.ua/news/zatverdzheno-novi-rozmiry-osvitnikh-hrantiv-ta-dodatkovi-rehionalni-koefitsiienty-dlia-vstupnykiv-2025

4. Міністерство освіти і науки України. (2026, 21 серпня). *Нові гранти та підтримка магістрів: що змінюється для вступників 2026 року*. https://mon.gov.ua/news/novi-hranty-ta-pidtrymka-mahistriv-shcho-zminiuietsia-dlia-vstupnykiv-2026-roku

5. Кабінет Міністрів України. (2026). *Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання академічних грантів для здобуття вищої освіти* (Постанова № 1030). rada.gov.ua

6. Міністерство освіти і науки України. (2026, 18 серпня). *Верховна Рада України ухвалила закон про нову модель державної підтримки здобуття вищої освіти*. https://mon.gov.ua/news/verkhovna-rada-ukrainy-ukhvalyla-zakon-pro-novu-model-derzhavnoi-pidtrymky-zdobuttia-vyshchoi-osvity

7. Friedman, M. (1955). The role of government in education. In R. A. Solo (Ed.), *Economics and the Public Interest* (pp. 123–144). Rutgers University Press.

8. Epple, D., & Romano, R. E. (1998). Competition between private and public schools, vouchers, and peer-group effects. *American Economic Review*, *88*(1), 33–62.

9. Dynarski, S. (2000). Hope for whom? Financial aid for the middle class and its impact on college attendance. *National Tax Journal*, *53*(3), 629–661. https://doi.org/10.17310/ntj.2000.3S.02

10. Dynarski, S., Libassi, C. J., Michelmore, K., & Owen, S. (2021). Closing the gap: The effect of reducing complexity and uncertainty in college pricing on the choices of low-income students. *American Economic Review*, *111*(6), 1721–1756. https://doi.org/10.1257/aer.20200451

11. Acton, R. (2021). Effects of reduced community college tuition on college choices and degree completion. *Education Finance and Policy*, *16*(3), 388–417. https://doi.org/10.1162/edfp_a_00313

12. Кириленко, О., & Жадан, О. (2023). Модель фінансування вищої освіти в Україні: зміна пріоритетів. *Світ фінансів*, (2), 140–154. https://doi.org/10.35774/sf2023.02.140

13. Сокровольська, Н., Корбутяк, А., & Карча, В. (2025). Особливості фінансування вищої освіти в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (80). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-14

14. Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data* (2nd ed.). MIT Press.

15. Міністерство освіти і науки України. (2025, 16 квітня). *Державний грант на здобуття вищої освіти*. https://mon.gov.ua/news/derzhavnyi-hrant-na-zdobuttia-vyshchoi-osvity

16. Єдина державна електронна база з питань освіти. (2025). *Державні гранти. Вступ-2025*. Інфоресурс. https://vstup2025.edbo.gov.ua/grants/

17. Міністерство освіти і науки України. (2025, 3 вересня). *Освітні гранти МОН: для нових здобувачів та отримувачів з 2024 року*. https://mon.gov.ua/news/osvitni-hranty-mon-dlia-novykh-zdobuvachiv-ta-otrymuvachiv-z-2024-roku

18. Український державний університет науки і технологій. (2026). *Вартість навчання на бакалаврат у 2026 році: наказ УДУНТ від 20.05.2026 № 134 та додаток 1*. https://vstup.ust.edu.ua/vartist-navchannya-na-bakalavrati/

19. Єдина державна електронна база з питань освіти. (2024). *Державні гранти. Вступ-2024*. Інфоресурс. https://vstup2024.edbo.gov.ua/

REFERENCES:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). *Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proiektu shchodo nadannia derzhavnykh hrantiv na zdobuttia vyshchoi osvity* [On the implementation of an experimental project on providing state grants for higher education] (Resolution No. 822; as amended by Resolution No. 1059 dated September 13, 2024). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2024-%D0%BF

2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *Pro vnesennia zmin do Poriadku realizatsii eksperymentalnoho proiektu shchodo nadannia derzhavnykh hrantiv na zdobuttia vyshchoi osvity* [On amending the Procedure for implementing an experimental project on providing state grants for higher education] (Resolution No. 861). URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/861-2025-%D0%BF

3. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2025, July 16). *Zatverdzheno novi rozmiry osvitnikh hrantiv ta dodatkovi rehionalni koefitsiienty dlia vstupnykiv-2025* [New sizes of educational grants and additional regional coefficients for applicants-2025

have been approved]. https://mon.gov.ua/news/zatverdzheno-novi-rozmiry-osvitnikh-hrantiv-ta-dodatkovi-rehionalni-koefitsiienty-dlia-vstupnykiv-2025

4. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2026, August 21). *Novi hranty ta pidtrymka mahistriv: shcho zminiuietsia dlia vstupnykiv 2026 roku* [New grants and support for master's students: what changes for 2026 applicants]. https://mon.gov.ua/news/novi-hranty-ta-pidtrymka-mahistriv-shcho-zminiuietsia-dlia-vstupnykiv-2026-roku

5. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026). *Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proiektu shchodo nadannia akademichnykh hrantiv dlia zdobuttia vyshchoi osvity* [On the implementation of an experimental project on providing academic grants for higher education] (Resolution No. 1030). rada.gov.ua

6. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2026, August 18). *Verkhovna Rada Ukrainy ukhvalyla zakon pro novu model derzhavnoi pidtrymky zdobuttia vyshchoi osvity* [The Verkhovna Rada of Ukraine adopted a law on a new model of state support for higher education]. https://mon.gov.ua/news/verkhovna-rada-ukrainy-ukhvalyla-zakon-pro-novu-model-derzhavnoi-pidtrymky-zdobuttia-vyshchoi-osvity

7. Friedman, M. (1955). The role of government in education. In R. A. Solo (Ed.), *Economics and the Public Interest* (pp. 123–144). Rutgers University Press.

8. Epple, D., & Romano, R. E. (1998). Competition between private and public schools, vouchers, and peer-group effects. *American Economic Review*, *88*(1), 33–62.

9. Dynarski, S. (2000). Hope for whom? Financial aid for the middle class and its impact on college attendance. *National Tax Journal*, *53*(3), 629–661. https://doi.org/10.17310/ntj.2000.3S.02

10. Dynarski, S., Libassi, C. J., Michelmore, K., & Owen, S. (2021). Closing the gap: The effect of reducing complexity and uncertainty in college pricing on the choices of low-income students. *American Economic Review*, *111*(6), 1721–1756. https://doi.org/10.1257/aer.20200451

11. Acton, R. (2021). Effects of reduced community college tuition on college choices and degree completion. *Education Finance and Policy*, *16*(3), 388–417. https://doi.org/10.1162/edfp_a_00313

12. Kyrylenko, O., & Zhadan, O. (2023). Model finansuvannia vyshchoi osvity v Ukraini: zmina priorytetiv [Higher education financing model in Ukraine: Change of priorities]. *Svit Finansiv*, (2), 140–154. https://doi.org/10.35774/sf2023.02.140

13. Sokrovolska, N., Korbutiak, A., & Karcha, V. (2025). Osoblyvosti finansuvannia vyshchoi osvity v umovakh viiny [Features of higher education financing in wartime conditions]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, (80). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-14

14. Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data* (2nd ed.). MIT Press.

15. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2025, April 16). *Derzhavnyi hrant na zdobuttia vyshchoi osvity* [State grant for higher education]. https://mon.gov.ua/news/derzhavnyi-hrant-na-zdobuttia-vyshchoi-osvity

16. Unified State Electronic Database on Education. (2025). *Derzhavni hranty. Vstup-2025* [State grants. Admission-2025]. Inforesurs. https://vstup2025.edbo.gov.ua/grants/

17. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2025, September 3). *Osvitni hranty MON: dlia novykh zdobuvachiv ta otrymuvachiv z 2024 roku* [MES educational grants: For new students and recipients from 2024]. https://mon.gov.ua/news/osvitni-hranty-mon-dlia-novykh-zdobuvachiv-ta-otrymuvachiv-z-2024-roku

18. Ukrainian State University of Science and Technologies. (2026). *Vartist navchannia na bakalavrati u 2026 rotsi: nakaz UDUNT vid 20.05.2026 № 134 ta dodatok 1* [Tuition fees for bachelor's studies in 2026: USUST order No. 134 dated May 20, 2026 and appendix 1]. https://vstup.ust.edu.ua/vartist-navchannya-na-bakalavrati/

19. Unified State Electronic Database on Education. (2024). *Derzhavni hranty. Vstup-2024* [State grants. Admission-2024]. Inforesurs. https://vstup2024.edbo.gov.ua/

STATE EDUCATIONAL GRANTS AND HEI BUSINESS PROCESSES: A METHODOLOGICAL APPROACH

NAUMENKO Tetiana
Ukrainian State University of Science and Technology

The paper investigates state educational grants as a mechanism for targeted tuition co-funding of contract-based studies in Higher Education Institutions (HEIs) of Ukraine, as well as their nexus with HEIs' business processes. The relevance of the topic is underscored by the adoption of the 2026 law, which institutionalizes grants as a permanent funding instrument based on the "money follows the student" principle. The study aims to evaluate the administrative and financial outcomes of the first year of grant implementation, compare their normative parameters for 2024–2026, and advance a methodical approach to modeling tuition affordability and the potential response of HEIs' business processes. The research employs institutional and comparative analysis, descriptive statistics based on official data from the Ministry of Education and Science of Ukraine, standardized scenario calculations, and the specification of a panel econometric model. A four-level approach is proposed, distinguishing between the administrative implementation of the mechanism, the intensity of the pricing incentive, and the dynamics of demand and HEIs' business processes. The incentive intensity is evaluated through the grant coverage coefficient and the residual tuition price. For programs with full coverage, a pricing space is identified within which price increases do not lead to higher expenditures for the student. In the 2024/25 academic year, the grant confirmation rate reached 92.9%, and the reduction in the second payment aligns with the termination of support for 2.2% of recipients. To estimate the causal impact of the grant on applicant choice, a panel model with fixed effects and a regression discontinuity design at the 150 and 170 NMT score thresholds are proposed. The developed approach provides a foundation for further causal evaluation of grant policy, and HEIs and management bodies for monitoring grant coverage and strategic enrollment planning can utilize its findings.

Keywords: state educational grant, educational services market, financial accessibility of higher education, tuition-based study, pricing, student recruitment, higher education business processes, panel model.